

GLASNIK

AVSTR. KRŠČ. TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE

Izhaja vsak petek

Uredništvo:
Kopitarjeva ulica 6

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 4.-
pololetna . . . K 2.-
šetrletna . . . K 1.-

Posamezna številka
stane 10 vin.

Št. 47.

V Ljubljani, dne 23. novembra 1917.

Leto X.

Z Olimpa.

(Prikazen.)

Rajni Evangelist puha iz pipe, ves je v dimu, radostno gleda po krasnih, južnih pokrajinah, po morju, ki ga je, dokler je še žil v dolini solza, tako navdušeno opisaval: saj mu je srce vedno hlepelo po jugu. — »Enako lepo kot gorski svet morje.« — Prihiti Evangelistov prijatelj rajni kanonik dr. Ign. Žitnik.

Žitnik: »Janez, bogat si!«

Evangelist: Srečen, da. Bogat, kakor ti. Drugi so morali preskrbeti za pogreb tebi; radoveden nisem, kako so mene zagrebli. Saj s truplom so lahko delali komedije, kakršne so hoteli.«

Žitnik: »Sijajen, krasen pogreb so Evangelistu priredili; zaslužil ga je.

Evangelist: »Š.«

Žitnik: »Šema, kajneda si mislil reči.«

Evangelist: »Uganil!«

Žitnik: »Pošta, ta zdaj k nam prihaja strašno pozno. Vojska, svetovna vojska še ni končana. Hm. Ta pošta: v mirnih časih ni nikoli šlo tako, kakor bi moralo biti. Koliko sem se na pošto upravičeno jezil. A, Evangelist, bogat si pa le!«

Evangelist: »Hudir, povej no, kaj je novega v dolini solza in gorja. Si dobil časopise? Saj brez njih nepoboljšljivec, časnikar, neprekosljivi člankar ne izhaja. Daj sem! Hitro!«

Žitnik: »Zate so že nabrali ljudje 13.495 K 40 vin.«

Evangelist: (Hitro preleti časopise.) »Sem s poštnimi nakaznicami, Nace, prijatelj! Hm, študent, revež, stari dolgovi, Mesar, »cajtenge«: bom pisal. Razposlal. Nace, vzemi, kolikor hočeš! Veš, kadar sem imel denar, sem vsakemu rekel: Vzemi, kolikor hočeš! Denar sem zaničeval.«

Žitnik: Se radostno smehlja: »Bi ti kar pomagal nakaznice pisati, a na Olimpu jih ni...«

Evangelist: »Pozabil, sem še premalo časa tu, na Olimpu to ne gre. Viš, Nace, kadar sem dobil od »Mohorja« za Zgodbe 600 kron, sem pisal toliko časa poštne nakaznice, da mi je drobiža nazadnje zmanjkalo.«

Žitnik: »Razumem.«

Evangelist: »Seveda: ti si tudi vse razmetal. Veš, Nace, politika, ta nama ni nesla.«

Žitnik: »Nič. Vse je šlo. (Veselo.) A ljudje so naju imeli radi.«

Evangelist: »Poslanca berača« sva bila. Veš: nekaj mesecev pred smrtjo sem še plačal zelo star dolg prijatelju sevškemu korarju. Je že bil pozabil nanj. Zadolžil se je bil pri volitvah.«

Evangelist: »Žitnik: skupno, radostno, veselo: Politika: nič bogastva nama ni prinesla. Korenjaka, fejest fanta sva bila...«

Olimpovci se približajo, se klanjajo, kličejo spoštljivo:

»Čast politikoma nesebičnežema; očetoma revežev!«

(Prikazen izgine.)

Delavski shod v Brnu.

V Brnu, dne 11. nov. 1917.

Danes se je vršil v dvorani tukajšnjega rokodelskega društva XI. občni zbor »Čehoslovske kršč. soc. delavske strokovne organizacije«. Iz vseh delov lepe Morave so prihitali odposlanci krajevnih skupin, da se razgovore o svojih zadevah in o prihodnji dobi.

Zborovanje je vodil predsednik, delželni odbornik šramek. Organizacija je vsled vojne trpela kakor vse druge, vendar se lepo razvija in pridobiva med delavstvom tal.

Naravnost lepo je bilo, ko so posegale tudi delavke s temeljito premišljenimi govori v debato. Želeti bi bilo tudi med katoliškimi Slovenci kaj takega.

Na to zborovanje je prišel tudi posla-

nec Gostinčar, ki je prinesel bratski organizaciji pozdrave slovenskih tovarišev in tovarišic.

Omenjal je tudi pokojnega dr. Kreka, ki je ljubil istotako češki kakor jugoslovanski narod (Ko je omenjal dr. Kreka, je ves zbor vstal s sedežev) in ki je bil nekak posredovalec med češkim in slovenskim krščanskim socialnim delavstvom.

Zborovanje se je zaključilo z manifestacijo za mir po navodilu papeža, in za cesarja, kralja češkega, ki se je otel smrtni nevarnosti ob Soči.

Med brati in sestrami.

Cesar je odpravil s poveljem armadi in mornarici dvoboj. Krasne so cesarjeve besede: »Kdor postavlja v dvoboju na kocko svoje življenje, ne greši samo proti božji zapovedi in postavi, marveč tudi proti svoji domovini. Zato prepovedujem dvoboj vsem pripadnikom moje oborožene sile, kakor tudi vsako udeležbo pri dvoboju.« Cesar je rešil vprašanje, ki je pereče. Utemeljba razveseljuje vsakega katoličana. Koliko vernih, hrabrih častnikov je odložilo častniško čast, ker se z njih vestjo ni strinjal dvoboj. Zvesti sotrudnik našega lista, urednik Francišek Trseglav, se je nahajal med njimi. To je bila velikanska žrtev. Rad je bil častnik, a kot katoličan se v neki častni zadevi ni mogel in se ni smel dvobojevati, ker ni hotel grešiti proti božji zapovedi. Cesarjevo povelje je tudi znak močnejšega demokratičnega toka med nami. Dvoboj v naši armadi je bil že prepovedal cesar Jožef II., a ta prepoved je bila po njegovi smrti preklicana. Tudi v angleški armadi je dvoboj prepovedan. Pozdravljamo kot verni katoličani in odločni demokrati odpravo dvoboja v armadi.

Dr. Šusteršič in poslanec Jaklič sta izstopila iz Jugoslovanskega kluba, ker ni bil izvoljen dr. Šusteršič v delegacije. Ker se zdaj o tej reči toliko piše, nam o njej ni potrebno obširno razpravljati. Naš

greh, a kaj naš, saj ga nismo mi zagrešili, je bil, ker je ostal dr. Šusteršič državni poslanec, ko je postal deželni glavar. Mi smo vsi skupaj na Kranjskem res še pravi politični otroci: kritiki se v politiki le polagoma privajamo; če ne gre vse po naši kranjski trmi, pa odstopamo in se pridušamo, da se nam mora cel svet: slovanski in neslovanski smejati. Časi sedanjih kriz v kranjski S. L. S. so trdi, a prebili jih bomo, ker naš narod, je zdrav, krepak, pameten, dasi včasih počasen v hitrem pojmovanju položaja. Nad vse nas pa veseli, ker se je pričela o teh neprijetnih in nepotrebnih rečeh v »Slovincu« javna razprava. Vsak naj pove, kakor misli, samo besede naj nekoliko izbira, ker moramo delati na to in se privaditi, da oklešemo tiste odurnosti, ki so navadne v kranjskih neokusnih polemikah. Zdaj se kregamo med seboj; pri ljudeh istega svetovnega nazora se ne smejo, ali vsaj ne smeje bi se osebne strasti nikdar čez mero razpaliti. Oblika ostani dostojna, brez psovok; dejstva naj se stvarno razpravljajo; strasti in osebne mržnje naj se zatirajo, kar le gre: naj pa uredniki psovke in banalnosti črtajo.

II. številka »Jugoslovana« je tudi prav dobra. Naročajte jo!

»**Dom in Svet**« bo v svoji bodoči številki objavil izpod peresa najboljših Dominsvetovcev spise o rajnem našem očetu Evangelistu. Čujemo, da bo objavila Družba sv. Mohorja prihodnje leto životopis Evangelistov izpod peresa dr. Izidorja Cankarja.

Težnje rudarjev.

Poslanec dr. Verstovšek je govoril 6. t. m. v poslaniški zbornici s posebnim ozirom na rudarje. Njegov govor objavljamo po stenografičnem zapisniku.

Slove:

Visoka zbornica! Dovolite, da izpregovorim nekoliko besedi ob priliki velevažnega predmeta, ki se tiče naših delavcev; omenim zlasti nekatere želje našega jugoslovanskega delavstva, Hrvatov in Slovencev, ki zaslužijo izdatno podporo od jugoslovanskih zastopnikov, kajti oni so spoznali v velevažnem trenutku politični pomen toka življenja na jugu. Z veseljem bomo pozdravili vsi zlasti tisti čas, ko se bodo naši nižji sloji hrvaških in slovenskih delavcev vrnili nazaj iz tujih pokrajin, iz Amerike in Nemčije, in da bodo našli doma v ljubljeni domovini dovolj zasluzka, ki si ga morajo sedaj iskati v tujini in se boriti za vsakdanji kruh s hudim delom in trpljenjem. Pri nas na domačih tleh, na slovenski in hrvaški zemlji, je žalibog dovolj prostora za tujce, ki se mastijo z mastnimi zaslužki, toda naši vrli sinovi morajo iti v tujino, da si iščejo skromnega zaslužka. Mi se bomo najbolj veselili, če bo celotni preobrat v Evropi povzročil tudi v tem oziru izpremembo in nam prinesel srečni čas, ko bomo pozdravili vrnitev sinov iz Amerike, Nemčije in drugih tujih pokrajin. (Bravo!)

Cesarsko odredbo 9. avgusta 1914, ki govori o izjemah nedeljskega počitka in o izplačevanju dni v rudnikih med dobo izrednih razmer, ki jih je povzročila vojska, se mora urediti s poročilom socialnega političnega odseka. Med odredbami, ki so jih izdali s § 14. in ki so padla pod mizo, se tudi ta postavno uredi. Nočem o določbah tega zakonskega načrta podrobno govoriti, naglašam le, da je odsek sam izrekel, da ni več potrebno vzdržati omejitev postavnega nedeljskega počitka in rokov o izplačevanju, kakor so jih sklenili leta 1912. Odsek je kljub temu odnehal zahtevkam vlade in je sklenil kompromis, po katerem se sme v goto-

vih slučajih tudi delo ob nedeljah dovoljevati.

V prvi vrsti se mora pribiti, da pač niso bile potrebne začetkom vojske v tem oziru drakonične določbe in cesarske odredbe, da bi bili naši rudarji delali. Tista cesarska naredba, s katero so nameravali začetkom vojske rudarje siliti na delo, kaže, kakor vse odredbe po § 14. proslule Stürgkh-Hohenlohove dobe, pečat samodrštva, nosi znake krvave nasilne vlade in popolne zadušitve svobodne volje prostih državljanov. Delavcev, posebno rudarjev, ni bilo siliti s trinoškimi ukrepi na delo ali jih goniti z bajonetom nanj; rudarji so vedno znali, da delajo zato, da oskrbe prebivalstvu premog in da bodo tudi med vojsko to dolžnost izpolnjevali, če le čujejo na njih zahteve in ako jim živila preskrbe. V tej zavesti so rudarji v popolni meri storili svojo dolžnost. Zahtevali so le živil in kruha, ne ostrega poveljevanja kakega častnika ali postavnih odredb, ki jim vedno groze s smrtjo in z ječo. Le dobra prehrana in izborna preskrba dvigneti proizvajajo in pripomoreti, da več premoga izkopljejo.

Bolestno se sliši iz ust vladnega zastopnika ali ministrstva, da je proizvajava premoga padla, ker so delavci premalo prehranjeni in zato ne morejo delati. Zgodovina bo svoj čas te izjave vladnega zastopnika pribila in opozarjala, v kakšnih časih smo v Avstriji živeli; da so pač izdali proti delavcem razne drakonične določbe, s katerimi so jih siliti delati, niso jim pa skrbeli za zadostno hrano, katero so delavci zahtevali.

Nahajamo se pred velikim mrazom. Prebivalstvo po mestih in na deželi zahteva povsod željno premoga. Od majnika sem kliče po kurivu, a vedno zaman. Če se bližamo katastrofi, ako moramo popolnoma zapirati v mestih plinarne, če bo obrat obtičal, ako bodo

H. Conscience:

Revni plemenitaš.

»Ne umevam, zakaj se razburjate,« odgovarja notar. »Zdi se mi, da Vas bo, kar Vam bom povedal, zelo užalostilo. Komaj se upam pričeti. Če prav slutim, Vas obžalujem.«

»Moj Bog, kaj pripovedujete!« zakliče Gustav prestrašen. »Ali je obiskala Grinzelovo smrt? Ali je edina nada mojega življenja uničena?«

»Ne, ne,« hitro odgovori notar. »Pomirite se: oba živita, a velika nesreča ju je zadela.«

»Kaj, kako?« jeclja mladi mož, ki se je strašno razburil.

»Prosim, pomirite se,« nadaljuje notar. »Usedite se in poslušajte... Ni tako strašno, kakor mislite, saj s svojim bogastvom lahko bedo olajšate.«

»O, hvala Bogu!« zakliče Gustav vesel. »Rotim Vas, gospod notar, hitro: požurite se; ne mučite me več!«

»Poslušajte: Dolžno pismo je v Vaši odsotnosti zapadlo. Gospod pl. Vlierbeke se je trudil več mesecev, da bi bil zbral za odkup potrebni denar, a njegova posestva so bila zelo visoko zadolžena. Da se je iz-

ognil sramotni razprodaji, je posestvo in pohištvo prostovoljno prodal. Pokrili so se komaj dolgovi: vsak je dobil, kar je imel tirjati, ter je postal gospod pl. Vlierbeke največji revež, da si je ohranil neomadeževano ime.«

»Gospod pl. Vlierbeke torej biva na Grinzelovem kot najemnik?«

»Ne, zapustil ga je.«

»Kam se je podal? Še danes moram govoriti z njim?«

»Ne vem.«

»Kaj ne veste?«

»Noben človek ne ve. S svojo hčerjo je izginil. Nikomur ni povedal, kaj da namerava.«

»Moj Bog, kaj mi poveste!« še dlje naj bom ločen od nje! Ne vem, kaj da je ž njo!... Tresem se... strašno se bojim... Ne morete povedati, kje da je? Nihče, nihče ne ve, kje da sta?«

»Nihče!« je ponovil notar. »Zvečer po prodaji je gospod pl. Vlierbeke peš zapustil Grinzelovo in se podal na polje. Sam sem že poizvedoval za njim, a brez uspeha.«

Mladi mož se je, ko je čul to žalostno novico, pričel tresti. Obledel je. Obupno si je pokrtil obraz z rokama, da prikrije solze. Ni ga toliko zadela novica o revščini Lenore, ker je to že vedel. Hudo mu je

pa bilo, ker ne bo takoj videl Lenore in jo rešil revščine. Bal se je še večje nesreče.

Notar je gledal mladega moža, zmajeval z ramama: mladenič se mu je smilil. Da ga potolaži, je rekel:

»Mladi ste še, gospod Denecker, Pretiravate, kakor sploh mladina pretirava: žalost in veselje. Ne obupavajte. V naši dobi človeka kmalu dobimo, če ga iščemo. Nekaj denarja in gibčnosti, jamčim Vam, čez nekaj dni Vam pokažem, kje da gospod pl. Vlierbeke biva. Če mi to poverite, storim vse, da Vas kmalu zadovoljim.«

Gustav je zaupno pogledal notarja, mu stisnil roko in rekel:

»Storite mi to uslugo, gospod notar. Z denarjem ne skoparite. Storite vse, samo glejte, da kmalu izvem, kje da se gospod pl. Vlierbeke s svojo hčerko nahaja! Ne morem Vam dopovedati, koliko trpim, kako hrepenim, da bi jo zopet videl! Prvo Vaše obvestilo bom toplejše pozdravil, kakor če mi darujete življenje.«

»Ne bojte se, gospod Denecker! Vsi moji pisrji bodo pozno v noč v tej reči delali. Danes zjutraj odpotujem v Bruselj, da si izposlujem pomoč policije. Ker mi dovoljujete, naj se na stroške ne oziram, bo šlo takorekoč kar samo.«

morali zapreti dobrodelne zavode, kar se je že zgodilo na Koroškem, če morajo prebivalci v svojih temnih čumnatah zmrzovati, tega ni zakrivil rudar, marveč le brezglava, čisto avstrijska uprava, ki je v tem vprašanju popolnoma odpovedala. Rudarja pa zelo boli in le z nevoljo prenaša, ako mora slišati, da prebivalstvo kljub vsem svojim silam ni prosto skrbi za kurivo. Rudar je, kar smo vedno čuli v raznih govorih in tudi iz ust vladnih zastopnikov, izpolnjeval vedno svojo dolžnost in je storil tudi med vojsko, kar je mogel storiti. S severa smo pač čuli o stavgah po velikih premogokopih, ki so pa bile zelo kratke. Vedno smo pa čuli, kar smo slišali tudi danes, da jih je le slaba preskrba povzročila. V tem slučaju rudarju ne smemo zameriti, če prazen njegov želodec zaduši njegovo domoljubno čustvo in ga sili, da preneha delati, kadar mu njegove moči odpovejo.

Korist države in cele monarhije zahteva, da bo vlada skrbela za to, da rudarji radi prehrane ne bodo v skrbeh. Živila se morajo rudarjem preskrbeti v zadostni meri; rudar nima časa kakor morebiti drugi stanovi, da bi kopičil in skrival živež, žene, če imajo otroke, nimajo časa, da bi ure in ure letale okoli, da bi si preskrbele živež, ki ga le težko dobe, da kuhajo rudarjem.

Predlagam nekaj zahtevk državnega premogovnika v Skalalah pri Velenju in opozarjam ministra javnih del nanje in mu jih toplo priporočam. Posebno opozarjam, da zaslužijo rudarji v tem državnem rudniku obzirnost. Z veseljem pribijem, da ti delavci še vedno radostno delajo, da veselje do dela med njimi ni izginito. Mirno se v tem državnem rudniku dela. Spretna voditeljeva roka je dosegla med delavstvom najlepše uspehe; delavstvo vodstvu tudi popolnoma zaupa. Pribijem, da je nadzorovalni častnik pameten, previden vojak, ki ga v vsakem oziru cenimo, ki odgovornost svojega mesta popolnoma umeva. Skupnemu sodelovanju teh sil se je dozdej posrečilo, da so obrat od večjih težav odvrnili, izvzemši prehrane, ki je v nekaterih letnih časih popolnoma odpovedala.

Delavstvo v tem državnem premogokopu preveva po ogromni večini pravi domoljubni avstrijski duh. Verni so, narodno zavedni; možje so skrbni družinski očetje. Zato med delavstvom in kmeti ni takih preklarij, kakor v drugih velikih premogokopnih pokrajinah. Pred kratkim mi je poslalo 200 teh delavcev pismo, ki me je močno ginilo. Iz njega sem razvidel, kako težko da delavci delajo, kako skromno prihajajo in prosijo, naj zgoraj skrbe zanje, da jim ne bo treba skrbeti za njih življenjske potrebščine. Delavci v vlogi tudi najodločnejše opozarjajo, da sta vodstvo in okrajno glavarstvo storila vse za uredbo življenjskih vprašanj. Življenjske razmere so pa že povsod take, da nižji činitelji ne morejo izpolniti želja delavcem, ki jih more le ministrstvo javnih del izpolniti. Pribil bi še, da se nižja politična instanca v tem okraju trudi urediti prehrano, a višja oblast jo ne podpira dovolj; namest-

ništvo v Gradcu je, kakor v celi deželi, tudi v tem okraju glede na prehrano popolnoma odpovedalo. Trdim: radi slabih uredb namestništ. v vprašanih prehrane se ni nobena dežela tako približala prepadu, kakor Štajerska, ki bo morebiti še desetletja čutila posledice sedanjega gospodarskega propada. Po teh razmerah merimo delo namestništva, a ne po mnogih odlikovanjih, ki si jih preskrbi namestnik Clary sebi in svojim ljudem. Odlikovanci večkrat niti ne znajo, zakaj da so bili odlikovani, kar pripomnim le mimogrede.

Pečal bi se rad še z nekaterimi zahtevami teh rudarjev, ki tičejo zdravstvenih naprav posebno na dodatke živil. Pred vsem opozarjam ministrstvo javnih del, naj ne prezre, da je ta premogokop neposredno pred vojsko prišel iz zasebnih rok v last države. Rudnik se je pred vojsko zelo priprosto vzdrževal, nobenih modernih naprav ni, kakršne so navadne v drugih rudnikih. Ni naprav, ki jih zahteva delavčeva varnost in zdravje. Država med vojsko tudi ne misli na investicije; zdi se, kakor da v tem premogokopu roparsko delajo. Le na to gledajo, da kolikor mogoče veliko premoaga izkopljejo, opustili so pa vse potrebne varnostne naprave. Bog nas čuvaj takih nesreč, kakršne so se pripetile v teh jamah, dokler so bile še lastnina zasebnikov. Posebno opozarjam ministrstvo javnih del, da je za take pojave zdaj edinole država odgovorna, posebno pa ministrstvo javnih del, ki mora tudi za to skrbeti, da se delavcem v jami ali pri delu na zemlji ne bo bati za njih življenje, da se otroci in rodbine ne bodo tresli za življenje očetov.

Zdravstvenih naprav v teh jamah ni. Nujno potrebno in posebno upravičeno zahtevajo delavci, naj se preskrbe prostori, v katerih se bodo mogli delavci preobleči, in to še predno napoči zima. Upoštevati se morajo posebno razmere tega rudnika. Strnenih delavskih bivališč, kakor pri drugih premogokopih, ni. Delavci stanujejo daleč, raztreseni so po celem okraju; do ure hoda stanujejo daleč. Prepoteni, razgreti večkrat prihajajo iz rudnika; taki, kakršni so, pridejo na mraz, gaziijo celo uro globoki sneg; obleka jim na telesu večkrat zmrzne, predno pridejo domov. Veliko žrtev so te žalostne razmere že med delavci zahtevale. Nič čudnega, saj delavci niso iz železa; morajo se v takih okolnostih prehladiti in zboleti ali vsaj nalesti kali vseh mogočih bolezni; posebno jetiko. Telo oslabi; zato tudi manj delajo. Le potrebna bivališča in kopalnice morejo to zbriniti. Država ne glej na nobene žrtve.

Predložil sem o tej reči ministrstvu obširno spomenico, na katero naj se ozira.

Neobhodno je potrebna preskrba z živili. Rudarji morajo, to tudi zahtevajo, dobiti tedensko vsaj kilogram priboljška za se in za svoje člane rodbine. To je potrebno, zahtevajo pa tudi gospodarske razmere v okraju samem, da država konsumna društva preskrbi z vsemi mogočimi sredstvi; skrbeti mora, da dobe zadostne zaloge krompirja, fi-

žola, repe, zelja, slanine, masti in drugih živil; v okraju sta namreč še dve veliki tvornici, ki potrebujejo neznanško veliko živil. Tudi ti tvornici morati biti preskrbljeni z živežem, ker je bil ves šoštanjski okraj prej navezan na uvoz. Le tako se more izboljšati položaj tudi ostalemu prebivalstvu.

Kako morejo delavci, posebno rudarji, v takih razmerah za se in za svoje otroke skrbeti za obutev in obleko? Kako naj si jo nabavijo? Znamo, da teh predmetov ni mogoče niti za drag denar dobiti.

Pritrjujem, kar se je večkrat tu naglašalo, da spadajo tudi rudarji k težkim delavcem, kakor kmetje; oni izvajajo ravno tako in večkrat še važnejša dela v vojski, kakor vojak na fronti; ker on je vojak zaledja. Kakor preskrbe vojaka na fronti z vsemi sredstvi prehrane, oblačenja in obutve, moramo tudi vojaka v zaledju preskrbeti z vsemi potrebščinami, če hočemo, da bodo ti stanovi zdržali in da prebijemo vojsko, ki se mora kmalu končati.

Tudi tozadevno sem predložil ministrstvu spomenico, ki mu jo priporočam. Končno še pribijem: Vse nas navdaja največje zadoščenje in nas najbolj veseli, ker se je delavstvo celega juga izrazilo za deklaracijo. Delavci katoliškonarodne smeri, narodno radikalci, kakor tudi socialno demokratični stoje na stališču deklaracije, ki so jo podali zastopniki juga monarhiji 30. majnika 1917 glede na združitev vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov pod žezlom Habsburžanov, pod vlado zmagovitega vladarja Karla I.; da, celo jugoslovanski delavci v inozemstvu, posebno v Nemčiji, so pritrdili deklaraciji in odkrito izjavili, da se za njo zavzemajo. V vseh slojih narodov na jugu valuje radost do Balkana; mogočen val, ki ga ne bo noben avstrijski ministrski predsednik mogel ustaviti. **Preide pač še morebiti kratka doba**, v kateri bodo poizkušali z denunciaciami ali z rabeljskimi hlapci zatirati jugoslovanski narod, a vsi sloji prebivalstva se bodo, če se taki časi zopet vrnejo, še tesnejše strnili; znali se bodo Neronske strahovlade, vsake nemške narodne vlade otrestiti in jo prestati. Iz krvi, iz žrtev, iz neizrečnega trpljenja nasledovancev, iz krvi padlih vojakov, ki so žrtvovali cesarju in domovini svoje življenje, bodo ustali tam na jugu možje dejanja, ki se ne bodo obotavljali, da se bodo vsakega ptujca, ki bo majal svete pravice Jugoslovanov pridobljene s prelito krvjo, s silo otresli in zahtevali za storjeno krivico tudi osebno zadoščenje. Narodi na Jugu so složni, to naj si gospoda na Dunaju zapomni. Delavci se strnejo v tesne vrste; pozdravili bomo tisto dobo, ki mora priti, v kateri bo tudi za delavce na domačih tleh dovolj prostora, dovolj dela.

Predlagal je končno:

Vlada se poziva:

1. V državnih rudnikih v Skalalah pri Velenju naj se uvedejo potrebne zdravstvene naprave, posebno bivališča, kjer naj se delavci preoblačijo in primerne kopelji.

2. Delavci državnih delavnic naj dobe priboljške živil, čevlje in obleko.

3. C. kr. vlada se poziva, naj v vseh pritožbenih komisijah vladnim zastopnikom naroči, da se zaračunavajo tisti delavniki, ki so veljali v mirnih časih kot prosti dnevi.

× × ×

Potrebno bi bilo, da se oglase pri poslancih tudi delavci iz drugih krajev. Poslanec Gostinčar želi, naj mu delavstvo svoje težnje povsod opiše. Priporočamo, naj se delavstvo povsod obrne na poslanca Gostinčarja in naj mu naznani svoje težnje. Naslov: Jožef Gostinčar, državni in deželni poslanec, Dunaj I., Parlament. Pisma naj se priporoče.

Glasnik.

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Nove draginjske doklade.

Parlament in vlada sta sklenila nove dogovore glede na draginjske doklade. Dogovori tičejo:

1. Dovolj se enokratna nabavna doklada.

2. Zvišajo se draginjske doklade.

3. Ustanovi se peti razred o stanju rodbine.

4. Deloma se izpremene načela o uvrstitvi v robinske razrede.

Enokratna draginjska doklada znaša v I. vrsti 180 K, II. 230 K, III. 280 K, IV. 330 K, V. 380 K.

Nabavalno doklado dobe vse delavne osebe, ki delajo vsaj 6 mesecev v tvornici. Izplača se mesca novembra.

Draginjska doklada se zviša 1. januarja 1918 za 50 odstotkov. Tudi za to draginjsko doklado velja novo ustanovljen 5. rodbinski razred. Vanj se uvrste vsi tisti nastavljenici, ki morajo za več kakor štiri otroke skrbeti. Izpremenili so tudi določila gleda na vdovce in vdove. Vsi vdovci in vdove, ki morajo radi otrok vzdrževati gospodinjstvo, se uvrste v ravno tisti razred, kakor oženjeni, dokler ni še kak otrok dosegel 12. leta. Drugih izprememb glede na uvrstitve v rodbinske razrede ni.

* * *

Razprave odseka državnih uslužbencev z vlado so bile precej težavne. Vlada je omejevala svoje prispevke, ker je mesca julija draginjske doklade povišala. Odsek državnih uslužbencev je začetkom svojih posetev sklenil, da se sestane v skupni seji z organizacijami državnih nastavljenecv. Na tem sestanku so zahtevali državni uradniki nabavalno doklado 1000 kron vsakemu neoženjenemu na 1500 K oženjenim nastavljenecem; za vsakega otroka nadaljno doklado 200 kron. Temu zahtevku so se pridružili skoraj zastopniki vseh navzočih organizacij. O posvetu na tem sestanku seveda ni bilo govora; vprašanja so bila omejena na nabavalno doklado in na to, naj se li dovoli v blagu ali v gotovini. Govorniško dobo so omejili na nekaj minut. Ker so se vsi govorniki strinjali z nabavljivo doklado, ki so jo zahtevali uradniki, od celega posveta ni ostalo veliko, kar se je pribilo tudi v pod-

odboru odseka za državne uslužbence. Lahko rečemo, da je izpadel posvet brezuspešno, razen če se smatra izražena želja kot uspeh, ker so nabavalno doklado v blagu (obleka ali čevlje) odklonili.

Naše zveze na ta posvet niso povabili. Tudi drugim organizacijam se je to pripetilo. Proti temu pregrešku smo seveda takoj ugovarjali. Da nismo bili vabljeni, je krivda pisarne poslaniške zbornice, a kriv je tudi poslanec Kemetter, ki bi bil moral kot načelnik pododbora skrbeti za to, da bi bili vse organizacije povabili.

Z naše strani so se izvedli obširni predposveti. Pod predsedstvom državnega poslanca dr. Mataja so zborovale organizacije državnih nastavljenecv; posvetov sta se udeležila tudi poslanca dr. Jerzabek in Wollek, ki sta člana odseka državnih uslužbencev. Na teh posvetih so razpravljali o sedanjem položaju državnih uslužbencev in o zahtevah, ki so potrebne. Naša organizacija je zastopala zahteve, ki jih je zastopala naša Zveza. Vlada je izjavila, da prizna nabavalno doklado v trimesečni višini sedanje draginjske doklade in da s 1. januarjem 1918 uvede 50-odstotno draginjsko doklado. Več vlada ni dovolila. Pogajali so se zato le s težavo. Odsek državnih uslužbencev je poveril pododboru, naj pogajanja nadaljuje.

V tem pododseku se je nahajal tudi poslanec dr. Mataja. Ker so se dogovorili člani pododbora za skupen nastop nasproti vladi, je ta končno več obljubila, kolikor je prvotno ponujala.

Seveda so morali tudi naši zastopniki med pogajanja kaj odnehati. Rekli smo, da bomo zahtevali, naj se odpravijo rodbinski razredi sploh in naj se odmeri draginjska doklada posebej za vsakega otroka, za katerega se mora v rodbini skrbeti. Oziralo naj bi se tudi poleg otrok na stare starše, ki si ne morejo nič zaslužiti, kar posebno v sedanji dobi veliko stane. Naše organizacije in njeni zastopniki so sodili, naj se dovoli vsem državnim uslužbencem od XI. čin. razreda dalje enako visok nabavalni prispevek. O upravičbi tega zahtevka ni veliko reči. Par čevljev stane delavca ravno toliko, kolikor uradnika 11. čin. razreda ali slugo. Ravno to velja glede na obleko, živila in z ozirom na druge potrebščine. Vlada je ugovarjala, da bi to preveč stalo. Zastopniki drugih strank so tudi več zahtevali, a so potem odnehali, ko je vlada svoj prvotni ponudek zvišala.

Sprejeli so predlog dr. Mataje, naj blagohotno tolmačijo določila o uvrstitvi v rodbinske razrede. Poslanec dr. Mataja je pri tej priliki opozoril zastopnika finančnega ministrstva sekčnega načelnika Gelečkega, da vdove tobačne delavke še

vedno čakajo na diferenco za vzravnavo njih draginjskih doklad in se jim je razloček izplačal šele do 30. junija. Galecki je obljubil, da bo to zadevo kmalu dobrohotno rešil.

Če se tudi pri zdaj končanih pogajanjih ni doseglo vse, kar smo nameravali, moramo le beležiti napredek glede na izboljšanje stanja državnih delavcev. Seveda, pomisliti moramo tudi, koliko morejo zviški bedo znižati; saj draginja vedno narašča. Kaj pomagajo draginjske doklade, če se ne posreči, da oduštevno zatremo, ki se povsod pojavlja.

Izdajatelj Fran Ullreich, Dunaj. — Odgovorni urednik Mihael Moškerc. — Tisk Kat. Tiskarne.

Najboljša in najcenejša zabava
v Ljubljani je v

Kino Central

v deželnem gledališču.

Obiskujte vedno »Kino Central«, kjer se za mal denar dobi bogato razvedrilo!

Gospodarska zveza v Ljubljani

ima v zalogi

jedilno olje, čaj, kakor tudi vse drugo specerijsko blago.

Oddaja na debelo!

Za Ljubljano in okolico je otvorila

mesnico

v semenišču v Šolskem drevoredu

kakor tudi

specerijsko trgovino

na Dunajski cesti števil. 30.

Kdor pristopi kot član h „Gospodarski zvezi“, dobi izkaznico, s katero ima pravico do nakupa v mesnici in trgovini.

Razširjajte med delavstvom Vaše glasilo

„Našo Moč“.

A. & E. SKABERNÉ, Mestni trg števil. 10

Velika zaloga manufakturnega blaga, različno sukno za moške obleke, volneno blago, kakor ševijoti, popelin, deleni, itd. za ženske obleke. — Perilno blago, cezirji, kambriki, batisti v bogati izbiri. Različno platno in šifoni v vseh kakovostih in širinah; potrebščine za krojače in šivilje. Flanelaste in šivane odeje, različne preproge za postelje, kakor tudi cele garniture. — Novosti v volnenih in svilenih robcih in šalih. Namizni prti, servijeti in brisalke iz platna in damasta.

Priznana nizke cene!

Posebni oddelek za pletenine in perilo. Vse vrste spodnje obleke za ženske in moške, kakor: srajce, hlače, krila, bodisi iz šifona ali pa tudi pletene iz volne ali bombaža. — Največja izbira v nogavicah v vseh barvah kakor tudi v vseh velikostih za otroke. — Predpasniki najnovejših krojev iz pisanega blaga, šifona, listra in klota. Stezniki ali moderci od najcenejših do najfinejših. Fini batistasti, platneni in šifonasti žepni robci. — Zaloga gospega perja in puha.

Vedno sveže blago!